

Klm dnr. 1074 / 91

Lat dnr. 220 - 3434 - 91

Rapport över arkeologisk förundersökning på fast. Björken 23, Gamla staden, Kalmar stad och kommun, Småland. Fornlämning nr. 94.

Fastigheten med sin avbanning inför byggnation av ett gårdshus på fast. Björken 23, Gamla staden i Kalmar, utvaldes till en arkeologisk förundersökning i form av provgrävning och antikvarisk övervakning vid utbanningen. Platsen ligger i den medeltida stadskärnan och inom området för fornlämning nr. 94 i KALMARS FÖRUNDERSÖKNINGSREGISTER FÖR KALMAR STAD. Förundersökningen gjordes för att undersöka om ostörda kulturlager eller anläggningar skulle komma att påverkas av husbygget och om särskild arkeologisk undersökning behövdes.

Undersökningen utfördes av Christina Larsson från Kalmar läns museum i juni 1991, på uppdrag av fastighetsägaren Gösta Magnusson.

Vid en tidigare utgrävning utförd av Kalmars kommun 1973 byggdes ett nytt bostadshus och upp till 2,2 m och 1,5 m djupa utgrävningar gjordes i området. Utgrävningarna daterades till före 1700-talet (K - H. Arnell 1973).

Rapport över arkeologisk förundersökning på fastigheten kv. Björken 23 i Gamla staden, Kalmar stad och kommun, Småland.

Läge: Fastigheten ligger på Västerlånggatan 33 i den västra delen av Gamla staden. Ek. kartbl. 4Q 6g KAL-1448 x 98 43 300, y 15 33 400. Nivå ca 6,50 m ö.h. (bilaga nr. 2).

Fastighetskartor från 1400-talet visar gatunät i Gamla staden som gjorts av Dagmar Selling och Olle Arnell. Gamla fastigheten i väster till Tvärgatan v Anders Lippes gård (D. Selling 1982, separat karta), och väster till Krömareregatan (O. Fern 1987 s. 168).

Fastigheten har från 1832 har en gata tidigare legat med sin sträckning snett över tomten i öst - västlig riktning (se bilaga nr.4). Gatan är daterad till 1700 - eller tidigt 1800 - tal (K - H. Arnell 1973).

Under utgrävningen utfördes en provgrävning och antikvarisk övervakning vid utbanningen. Platsen ligger i den medeltida stadskärnan och inom området för fornlämning nr. 94 i KALMARS FÖRUNDERSÖKNINGSREGISTER FÖR KALMAR STAD. Förundersökningen gjordes för att undersöka om ostörda kulturlager eller anläggningar skulle komma att påverkas av husbygget och om särskild arkeologisk undersökning behövdes.

Undersökningen utfördes av Christina Larsson från Kalmar läns museum i juni 1991, på uppdrag av fastighetsägaren Gösta Magnusson.

Vid en tidigare utgrävning utförd av Kalmars kommun 1973 byggdes ett nytt bostadshus och upp till 2,2 m och 1,5 m djupa utgrävningar gjordes i området. Utgrävningarna daterades till före 1700-talet (K - H. Arnell 1973).

Under utgrävningen utfördes en provgrävning och antikvarisk övervakning vid utbanningen. Platsen ligger i den medeltida stadskärnan och inom området för fornlämning nr. 94 i KALMARS FÖRUNDERSÖKNINGSREGISTER FÖR KALMAR STAD. Förundersökningen gjordes för att undersöka om ostörda kulturlager eller anläggningar skulle komma att påverkas av husbygget och om särskild arkeologisk undersökning behövdes.

Undersökningen utfördes av Christina Larsson från Kalmar läns museum i juni 1991, på uppdrag av fastighetsägaren Gösta Magnusson.

Vid en tidigare utgrävning utförd av Kalmars kommun 1973 byggdes ett nytt bostadshus och upp till 2,2 m och 1,5 m djupa utgrävningar gjordes i området. Utgrävningarna daterades till före 1700-talet (K - H. Arnell 1973).

Under utgrävningen utfördes en provgrävning och antikvarisk övervakning vid utbanningen. Platsen ligger i den medeltida stadskärnan och inom området för fornlämning nr. 94 i KALMARS FÖRUNDERSÖKNINGSREGISTER FÖR KALMAR STAD. Förundersökningen gjordes för att undersöka om ostörda kulturlager eller anläggningar skulle komma att påverkas av husbygget och om särskild arkeologisk undersökning behövdes.

Undersökningen utfördes av Christina Larsson från Kalmar läns museum i juni 1991, på uppdrag av fastighetsägaren Gösta Magnusson.

Vid en tidigare utgrävning utförd av Kalmars kommun 1973 byggdes ett nytt bostadshus och upp till 2,2 m och 1,5 m djupa utgrävningar gjordes i området. Utgrävningarna daterades till före 1700-talet (K - H. Arnell 1973).

Under utgrävningen utfördes en provgrävning och antikvarisk övervakning vid utbanningen. Platsen ligger i den medeltida stadskärnan och inom området för fornlämning nr. 94 i KALMARS FÖRUNDERSÖKNINGSREGISTER FÖR KALMAR STAD. Förundersökningen gjordes för att undersöka om ostörda kulturlager eller anläggningar skulle komma att påverkas av husbygget och om särskild arkeologisk undersökning behövdes.

Undersökningen utfördes av Christina Larsson från Kalmar läns museum i juni 1991, på uppdrag av fastighetsägaren Gösta Magnusson.

Vid en tidigare utgrävning utförd av Kalmars kommun 1973 byggdes ett nytt bostadshus och upp till 2,2 m och 1,5 m djupa utgrävningar gjordes i området. Utgrävningarna daterades till före 1700-talet (K - H. Arnell 1973).

Under utgrävningen utfördes en provgrävning och antikvarisk övervakning vid utbanningen. Platsen ligger i den medeltida stadskärnan och inom området för fornlämning nr. 94 i KALMARS FÖRUNDERSÖKNINGSREGISTER FÖR KALMAR STAD. Förundersökningen gjordes för att undersöka om ostörda kulturlager eller anläggningar skulle komma att påverkas av husbygget och om särskild arkeologisk undersökning behövdes.

Undersökningen utfördes av Christina Larsson från Kalmar läns museum i juni 1991, på uppdrag av fastighetsägaren Gösta Magnusson.

Klm dnr. 1074 / 91

Lst dnr. 220 - 3434 - 91

Rapport över arkeologisk förundersökning på fast. Björken 23, Gamla staden, Kalmar stad och kommun, Småland. Fornlämning nr. 94.

I samband med en avbaning inför byggnation av ett gårdshus på fast. Björken 23, Gamla staden i Kalmar, utfördes en arkeologisk förundersökning i form av provgrävning och antikvarisk övervakning vid avbaningsarbetet. Platsen ligger i den medeltida stadskärnan och inom området för fornlämning nr. 94 i RAA:s fornlämningsregister för Kalmar stad. Förundersökningen gjordes för att undersöka om ostörda kulturlager eller anläggningar skulle komma att påverkas av husbygget och om särskild arkeologisk undersökning krävdes.

Undersökningen utfördes av Christina Larsson från Kalmar läns museum i juni 1991, på uppdrag av fastighetsägare Gilbert Magnusson.

Vid en tidigare undersökning på fastigheten som gjordes 1973 i samband med att ett nytt böningshus uppfördes, påträffades en murrest ca 0,5 m under markytan. Muren var 1 - 1,7 m hög och upp till 2,2 m tjock. I anslutning till muren hittades ett kalkstensgolv och resterna av en ugn. Anläggningen daterades till förra halvan av 1600 - talet (K - H. Arnell 1973).

Läge

Fastigheten ligger på Västerlånggatan 33 i den västra delen av Gamla staden. Ek. kartbl. 4G 6g KALMAR x 62 81 500, y 15 33 400. Nivå ca 6,50 m ö.h. (bilaga nr.2).

Enligt rekonstruktioner av 1400 - talets gatunät i Gamla staden som gjorts av Dagmar Selling och Olle Ferm gränsar fastigheten i väster till Tvärgatan v Anders Lippes gård (D. Selling 1982, separat karta), även kallad Krämaregatan (O. Ferm 1987 s. 168).

Enligt en karta från 1832 har en gata tidigare legat med sin sträckning snett över tomten i öst - västlig riktning (se bilaga nr.4). Gatan är daterad till 1700 - eller tidigt 1800 - tal (K - H. Arnell 1973).

Redovisning av undersökningen

Gårdshuset skulle placeras på en gjuten platta och avbaningsdjupet beräknades till högst 0,2 m. 2 provschakten grävdes med hjälp av spade under antikvarisk övervakning till ett djup av 0,5 m under markytan. 1700 / 1800 - talsgatan gick enligt kartan med sin sträckning snett över avbaningsytan. Schakten placerades så att de i plan delvis sträckte sig in över gatan, delvis låg utanför.

Provschakten benämndes schakt A och schakt B.

Schakt A

Schakt A placerades så att dess västra del hamnade i gatusträckningen. Schaktytan uppgick till ca 2 m².

Under grästorven låg ett 0,3 - 0,4 m tjockt fyllnadslager. Lagret bestod av mörk mylla med inslag av tegelbitar, keramikskärvor, porslinskärvor, eldslagningsflinta, glas och mycket småsten (upp till ca 0,15 m i diam.). Keramiken, som till största delen bestod av yngre rödgods med blygalsyr, var svärdaterad. Några av porslinsbitarna var av 1900 - talsmodell. Inga fynd sparades.

Vid utgrävningen påträffades ett raseringslager under fyllnadslagret. Det bestod av mörk, halvfet kulturjord med ett stort inslag av tegelbitar, kalkbruk och kol. Lagret grävdes ej till botten. 4 skärvor yngre rödgods hittades. Bland dessa fanns en mynningsbit glaserad med brun blyglasyr på in- och utsida. De övriga tre skärvorna, varav en fot, var glaserade med brungul blyglasyr på in- och utsida och kan härstamma från samma kärl.

I schaktets västra vägg avtecknade sig ett skikt av sten och kulturjordsinblandad sand vilket tolkades som en kullerstensbeläggning (se bilaga nr.4). Anläggningen var 0,05 - 0,12 m tjock och bestod av en rad av stenar, 0,03 - 0,15 m i diam., och därunder ett lager av grov, k - jordsblandad sand. Kullerstensbeläggningen var otydlig och upptäcktes aldrig i plan under utgrävningen. Den avtecknade sig inte heller i

schaktets östra, norra eller södra väggar. Anläggningen vilade på raseringslagret som beskrivits ovan.

Botten på schaktet låg på 5,89 m ö.h. Kullerstensbeläggnings yta låg på 6,08 m ö.h. och raseringslagret började på 6.0 m ö.h.

Schakt B

Schakt B placerades i en sandlåda, så att dess östra del hamnade i 1700 / 1800 -talsgatans sträckning. Sandlådans djup var ca 0,15 m . Därunder låg ett ca 0,10 m tjockt (från torvlagret ca 0,2 m tjockt) fyllnadslager bestående av ljus mylla med kraftig sandinblandning. Under detta låg ännu ett fyllnadslager vilket inte grävdes till botten.. Det hade samma karaktär som fyllnadslagret i schakt A (se ovan). Inga fynd sparades.

Botten på schaktet låg på 6,08 m ö.h.

Arbetsningen

Arbetsningen utfördes under antikvarisk övervakning. Inga anläggningar eller ostörda kulturlager framkom och ytterligare arkeologiska åtgärder vidtogs ej.

Tolkning

Kullerstensbeläggnings i schakt A kan vara en del av gatan från 1700 / 1800 - tal. I schakt B grävdes aldrig fyllnadslagren till botten. Möjligen hade gatan hittas om schaktet grävts djupare.

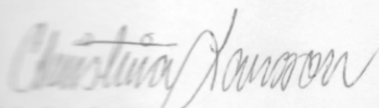
Gatan förmodas ha tillkommit vid nybyggnationen i området under 1700 - talet (K - H. Arnell 1973). Den medeltida- och 1600 - talsstaden jämnades med marken under 1600 - talet. Möjligen härstammar murerlagret i schakt A från denna tid.

Ostörda kulturlager (kullerstensbeläggningsen) framkom 6,08 m ö.h.

Fynd

Nr: KLM 34163:01 BII:y, rödgods. 1 bit - mynningsbit - med brun blyglasyr på in - och utsida

KLM 34163:02 BII:y, rödgods. 3 bitar varav en fot. Brungul glasyr på in- och utsida. Möjligen härstammar bitarna från samma kärl.

Christina Larsson

antikvarie

Litteratur

Arnell, K-H. 1973. Rapport över arkeologisk undersökning på fast. Björken 23, Gamla staden, Kalmar. Klm dnr. 993 / 73. Klm, Kalmar.

Fern, O. 1987. 1 Möre. Norra och södra Möre, Kalmar stad. Det medeltida Sverige. 4 Småland. RAÄ Sthlm.

Selling, D. 1982. Senmedeltidens Kalmar. Kalmar stads historia II. Red. I. Hammarström. Kalmar.

SMÅLAND
KALMAR GAMLA STADEN
KV. BJÖRKEN 23
SITUATIONSPLAN
SKALA 1:500

Bilagor

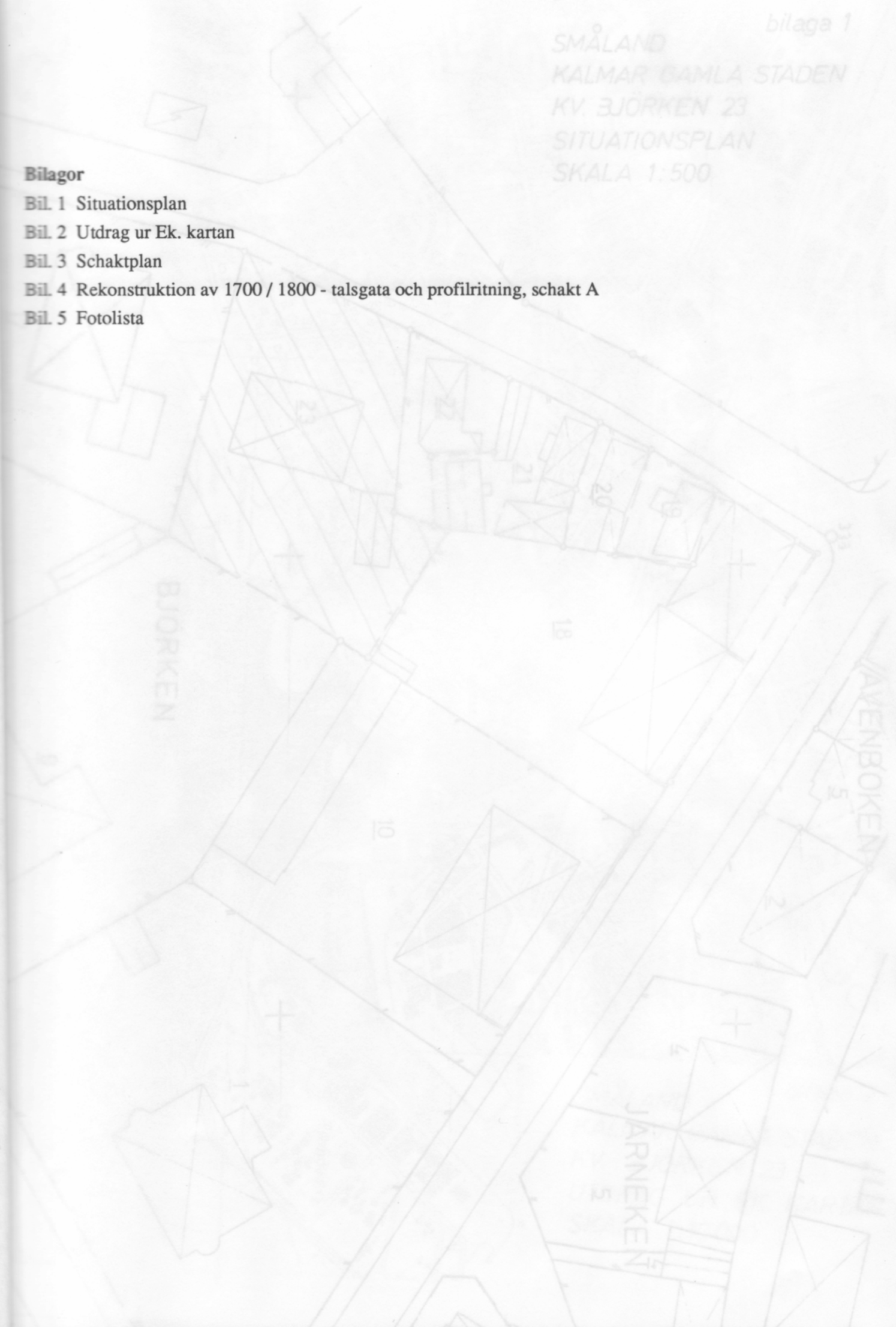
Bil. 1 Situationsplan

Bil. 2 Utdrag ur Ek. kartan

Bil. 3 Schaktplan

Bil. 4 Rekonstruktion av 1700 / 1800 - talsgata och profilritning, schakt A

Bil. 5 Fotolista

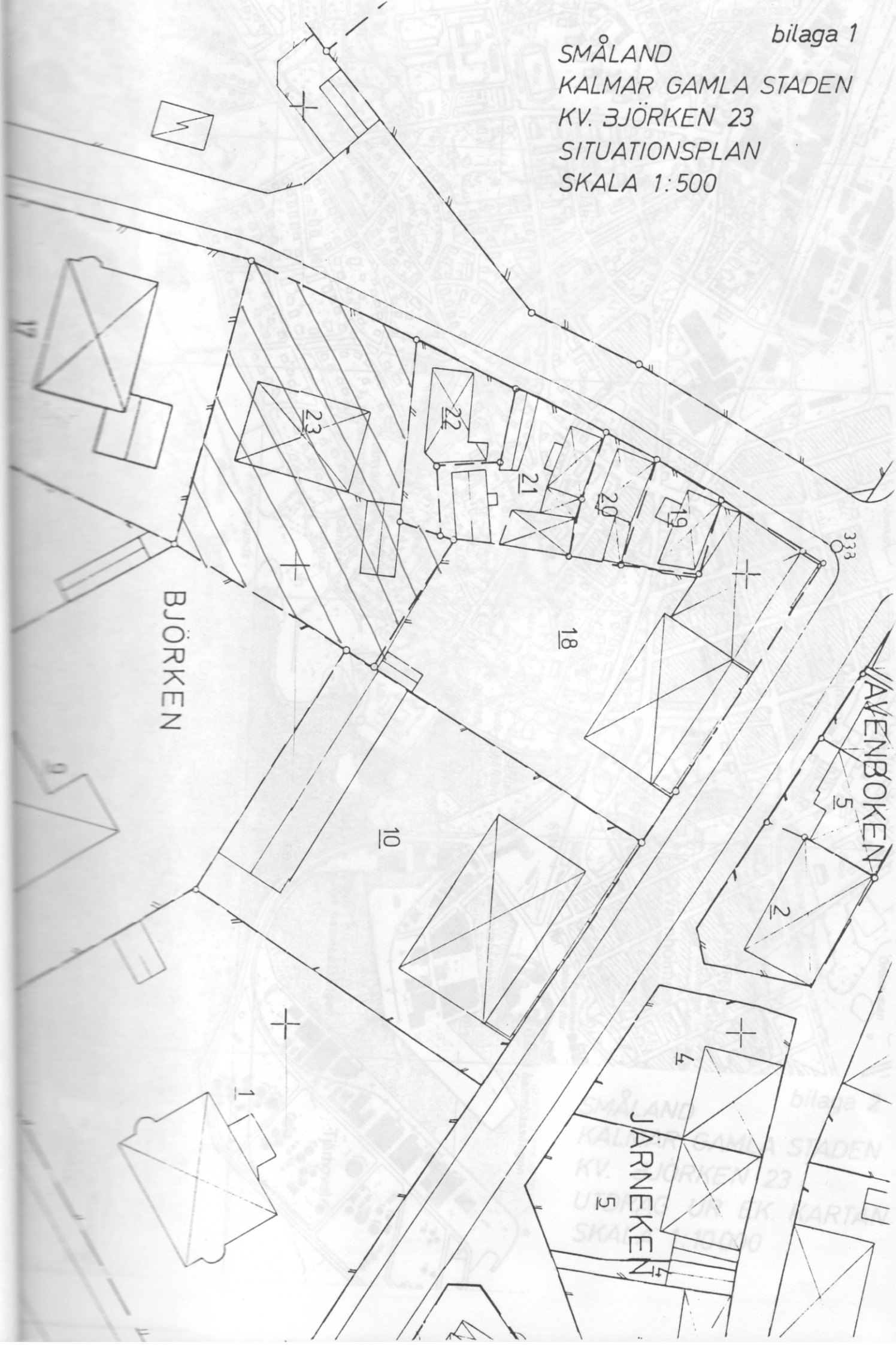
SMÅLAND

KALMAR GAMLA STADEN

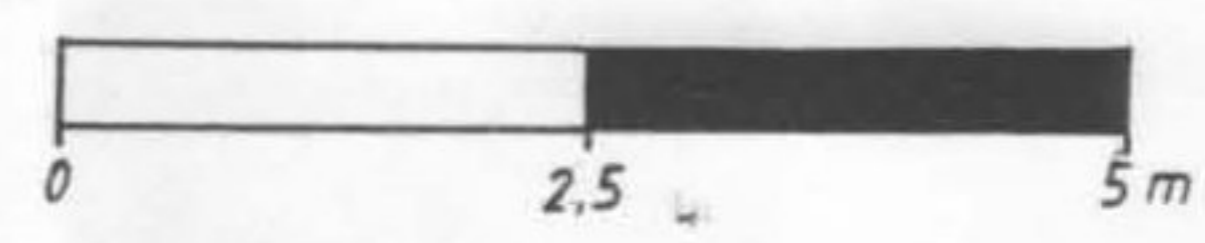
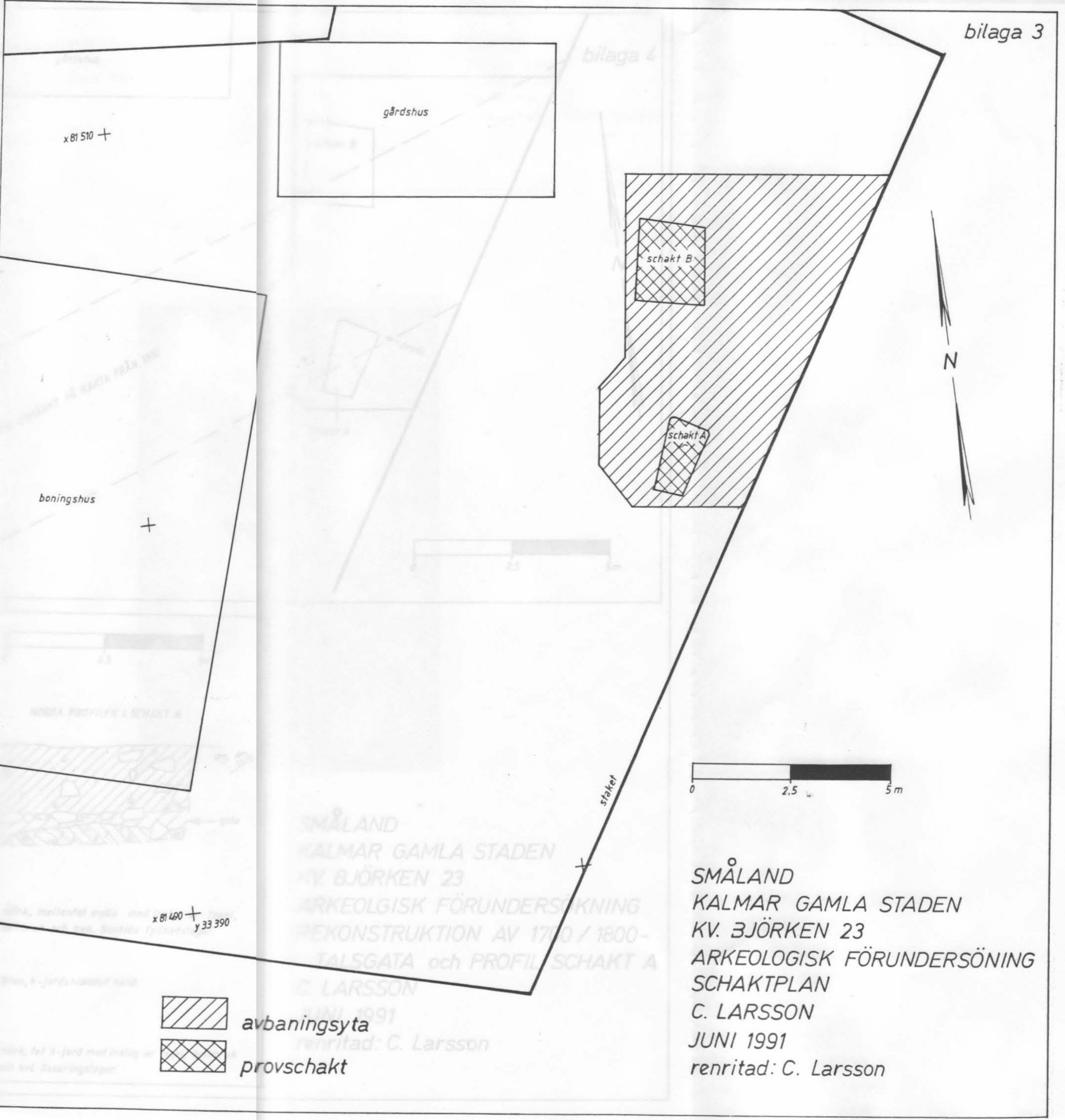
KV. BJÖRKEN 23

SITUATIONSPLAN

SKALA 1:500

SMÅLAND
 KALMAR GAMLA STADEN
 KV. BJÖRKEN 23
 ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING
 SCHAKTPLAN
 C. LARSSON
 JUNI 1991
 renritad: C. Larsson

- avbaningsyta
- provschakt

gårdshus: Christina Larsson
juni 1991

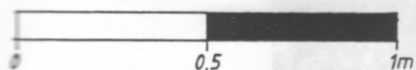
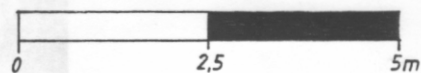
bilaga 4

schakt B

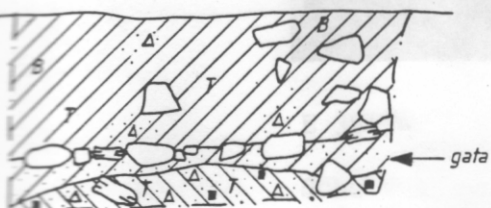
profil

schakt A

GATA UTMÄRKT PÅ KARTA FRÅN 1832

NORRA PROFILEN I SCHAKT A

mörk, mellanfet mylla med inslag av tegel, kalkbruk och ben. Sentida fyllnadslager.

brun, k-jordsblandad sand

mörk, fet k-jord med inslag av tegel, kalkbruk och kol. Raseringslager.

SMÅLAND
KALMAR GAMLA STADEN
KV. BJÖRKEN 23
ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING
REKONSTRUKTION AV 1700 / 1800-
TALSGATA och PROFIL SCHAKT A
C. LARSSON
JUNI 1991
renritad: C. Larsson

KLM
Foto: Christina Larsson
Juni 1991

SMÅLAND
Kalmar stad
Gamla staden
Kv Björken 23
Ark förundersökning 1991

E 39474

Schakt A
Från S.

KLM
Foto: Christina Larsson
Juni 1991

SMÅLAND
Kalmar stad
Gamla staden
Kv Björken 23
Ark förundersökning 1991

E 39678

Schakt A
Från S.

KLM
Foto: Christina Larsson
Juni 1991

SMÅLAND
Kalmar stad
Gamla staden
Kv Björken 23
Ark förundersökning 1991

E 39473

Schakt B
Från V.

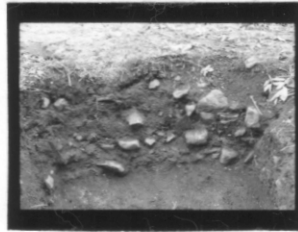

E 39473

Den avbildade
från V.

KLM
Foto: Christina Larsson
Juni 1991

SMÅLAND
Kalmar stad
Gamla staden
Kv Björken 23
Ark förundersökning 1991

E 39677

Schakt A Schaktvägg i N
med kulturstensbeläggning
Från S.

E 39676

Provschakt B
Från V.

E 39679

Den avbanade ytan
Från SV.